

širje Avstrije, kateri je na čelu naš presvetli cesar, ki je ravno zdaj eno leto s svojo Najvišjo navzočnostjo posvetil ta kraj, kjer smo zborovali. Spominjajmo se te Najvišje milosti, ter zakličimo: Slava našemu presvetlemu vladarju!« (Ves zbor navdušeno kliče: »Živio cesar! Slava cesarju!«)

Knjiga Slovénka

v
XVIII. veku.

XXV—VII. P. Joannes Damascenus. Carn. Neoforens. Ant. Felix Deu . . Utilis . . † 7. nov. 1786. Ejus

a) Skupspravlanje Kraynskeh Pissanic od Lepeh Umetnost. V Lublani. 1779. 8. Eger. — 1780. — b) Pisanice od lepeh umetnost na tu lejtju 1781. —

To je v našem slovstvu prva poskušnja, po kateri so z združeno močjo jeli gojiti necerkveno pesništvo. P. Marka Pohlin, čegar duh v njej veje, pripisuje v Bibl. Carn. to početje 1) P. Damascenu Tržičanu, o katerem ondi pravi, da je sestavil še druge za leto 1782—3, ki se hranijo sedaj v javni c. kr. knjižnici. — Suppan Jacob. Ludi et Chori Magister Kamnecensis, egregius Compositor et Musicus composuit melodias et modos musicos pro theatri opera Carniolica: Bellin, ena opera quam composuit et 1780 in 8. evulgavit P. J. Damascenus (Bibl. Carn. 52). — 2) Michelitsch Joan. Carn. Kroppensis Parochus in Radzhah cecinit: a) Mila pesm, katero je on k' hvali teh Pregovorov pejl. ext. in collectione elegantiorum Carniol. litterarum seu skupspravlanje etc. Labac. typ. Eger. 1779, in 8. maj. b) Kraynski Pregovori (Adagia Carniolica) Ms. in 4. justi voluminis, servat apud se, quae si in ordinem, seu systema redacta evulgaret, Carniolicae litteraturae non modicum praestaret beneficium (Bibl. Carn. 36). — 3) Naglitsch Mart. Carn. Locopolitanus e S. J. Poëseos Magister Labaci, Academicus Operosus, scripsit suppresso nomine: a) Brief an die Verleger des krainer. Wörterbuchs ext. in Laybacher Kundschaftblatte 1776 den 22. Brachmonats, in 8. b) Nezhemernost tega svejta legitur in collectione elegantior. litterar. Carn. ad an. 1781, in 8. c) Coadjuvit versionem Biblior. Novi Testam. vid. Japel. (Bibl. Carn. 37).

Ker sem o tej slovstveni prikazni pisal v Jezičniku XIV. l. 1876 (Otec Marko Pohlin pa Valentin Vodnik) ter jo ondi razkazal v mnogoterih vzgledih, naj se v pričujočem tečaju ponatisne le obseg vseh treh tiskanih, pa tudi še ne tiskanih „Pisanic“ po omenjeni zbirki:

L. 1779: Lubesn Jožefa II. Rimskega Cesarja pruti svojemu bližnemu. P. D**n. Epigramma. Dev. Mila Pesm, katiro je J*. M**. k' hvalli teh pregovorov pejl. Wytestka Pesm, katiro je zložil P*. M*. D*. unemu za odgovor, katire je njemu na čast hvallo teh pregovorov pejl. Kraynska dužella želly tudi svoj „Dikzijonarjum“ imeti. Mila Pesm pejta P. Marku A. D. za odhodno, kader je v' lejtju 1775. iz Lublane na Dunej šl. Od W. V. —

L. 1780: Novu lejtju. — Kraynskeh Modric žalovanje čez tu predolgu gorideržanje svojega Bellina v' Laških duželah. Vesele Kraynskeh Modric na prihod njih Bellina. Opereta. Zapopadk. Bellin (sonce) ena senca dobrutliveh Oblastnikov bode za svoje lubeznivoste, inu krotkoste volo od Rhodarjov za Boga gorizuet; za leto čast se Burja (vetr) teh nausmileneh Gospodarjov senca, zabstojn muja. On bo zavržen, ter iz špotam

za svoje hudobnoste volo iz Rhodarskeh ottočec stiran. Na vesele prihod Njeh Excellenz, tega novega Gospuda Poglavarja Kraynske Dužgle. Pesm na enega domačega wolteka. Normalšola ta narmajše teh modric. Na Škarkona. Napis na pokopnici enega psâ. Spevorečnost na Kraynske spevorečneke, katiri kake zvezane govorjenja narejene imajo, de be njeh med ludy dali (Gedicht, womit krainerische Reimschmiede aufgefördert werden, ihre Gedichte, Lieder etc. dem Publico mitzuthellen, verfasset auf den Hammerschlag der Schmiede). Lubezn Jožefa II. Rimskega Cesarja pruti svojemu bližnemu iz Kraynskega, na Nemšku prestavlena. J. N. Graf v. Edling. Na gn. G. Prestavlavca. Der Zwist der Fürsten besungen von Sined den Barden 1778. Na Kraynsko spevorečnost prestavljen. Perva. Druga. Treta Pesm. Podelball. En posnetk iz Gottfrid Benjamina Hanketa. Pogovor med Špelo, inu Metho, čez fante, katiri se skrivajo; ke se bojé de be njeh v'žovd navzeli.

L. 1781: Prošna na Kraynsko Modrino. V. Mile pogovor med Dunavo, inu Savo pod Welem gradam od smerte Marie Terezije svitle cesarice itd. Občutenje tega serca nad pesmejo od Lenore. Kraynske Modrine žalovanje nad smertjo Marie Terezije premodre cesarice itd. V*. Kdur nawuga je brez Buga. Teh staršov kletvine nasréčne konc. (Jur Kletwod). Zadovolne Kraync. V*. Sodne dan enega pijanca. Paradiž. F*. D*. Nečemernost tega svejta. N*. Nazvestoba. Amynth na očy svoje Elmire. B. E. Dvuwj. Pavl Ritter. Klek. V*. Pav, inu slavc. Gartroža, inu mercisa. — Ta poslednja se glasi takole:

Kok' wela se ked sneg, k' Rosini prave Mina:
Mordej ki kredo ješ, de te tok blede st'ry?
O kajše! prave ta: le napijem jest vina
Ked ti, katiru te kufreno naredy.

V rokopisu za l. 1782 — 3 je za geslom: Visitat, non vitiat (ena čebela na roži) pa z rekom: Nulla salus bello, pacem depreciamur omnes (Virgil.) najprej slovenska popevka z naslovom latinskim: „Orthographia pure Elementaris Linguae Carniolicae“, ki se v začetku glasi na pr.:

Pred tebe, o Belin! in' vas svete Modrice!
Ponižnu verže se en člov'k na svoje lice,
Ter mole vas, in' tu, kar on v' rokah deržy,
Svete Dvice vam pod noge položy.
On prose, de be se, če vam se bode zdelu,
Tu, kar on pisal je perjaznu gorivzelu,
In', de, kar bode on od Kraynskeh čerk zapejl,
Be vsakatiri Kraync perjaznu gori vzel.

Za to nasledvajo pesni: „Na vhod Lublanskeh žovnirjov v' Ležiše ta 19. dan velkega Travnja 1781. Na kratkust človeškega življenja. Na sladnost (Satyra). Na enega gologlavca. Na svojega nekedanega Dobrutneka. Na muštro Lublanskeh žovnirjov pod šmarno goro v lejti 1781 (po eni turški viži). Na Kraynske Fante. Na prazne obęte. Putigram, inu en Povž. Na Paulo. Na nahvaležnost. Na Skopina. Na novega lejta dan 1782. Zadovolne Jętnik. Na enega namernega obiskavca. Na prihod vikšega Moškovitarskega Vajvoda v Lublano ta 12. dan Prosenca v' lejtu 1782. Na eno sramožljivo ženô. Na vesele prihod Piusa VI. Rimske Papeža V Lublano ta 16 dan Sušeca Anno 1782. Zadnja slove na pr.:

Piska rožič: Pius pride
Šliše Kraync, ter skup izyde
Na vseh cestah se gorčē,

Tukej čaka na očeta
On syn brunne, ter obeta
Si od njega bloger rēč.

Zdej, ke vos svet ga sem pele
 V trope zdajci se vesele
 Želne Kraync us skup zgosty.
 Ceste, ulce, vos obsuje,
 Ter ga brez velike muje
 Si odpelat' napusty.

Kar v' veseli ti minuti
 Le tvoje serce občute,
 Ti sam v' stanu nise zrêc.
 Tu veš, de samu od sebe
 Serce vnetu sile tebe
 Tvojim za pastirjam teč.

Te on vide, serce vname
 Se, ter v' duhu te objame
 Oča syna svojega,
 Zvesto svojo za ovčico
 On spozna te, in' z desnico
 Svoj pastirske žegn da.

Stoj Kraync! Oh nikar namudi
 Voz! Zakaj najin čaka tudi
 Želnu vsoka Vajvodna,
 V' brumnosti serce nje vnetu
 Hrepeny k' svojmu očetu,
 Pust', de on ga k' nji pela.

Pride, kar ponižnost st' rila
 Takej je obojeh bila,
 Je vesele Angelsku.
 Vmokni torej pišve moje
 Glas! ter pusti, de tu poje
 Le Kardelu Angelsku.

XXVIII. Miklos Küzmiés, po rodu Slovenec iz zapadne Ogerske, katoliški župnik v trgu sv. Benedeka stolice Železnovarske in dekan ondašnje pokrajine slovenske konec minulega in početkom sedanjega stoletja. Po Šafařiku je spisal Niklav Kuzmič kakih osem knjižic svojim rojakom na pr.:

1) ABC za Szlovencze na Vogerszkem krog l. 1780. 2) Szlovenszki silabikar z steroga sze decza steti more navcsiti, z nikimi rejsiniczami navkúpe pod prespan stompanja dáni. V Soproni pri stampari Siefs Józef Jánosi 1780. 8. 13 l. (Cat. Bibl. Szecsény. Csaplovics S. 83). 3) Knjiga pesmena i molitvena (Šaf. 80). 4) Szvéti Evangelioni pouleg reda Rimszkoga na vsze Nedele i Szvétesnye dni z obsinszkoga szvetoga Piszma na szlovenszki jezik obrnyeni po V. P. Goszpoudi Küzmiés Miklosi, plebáuusi i Vice-Esperesti. Z dopüscsenyom Poglavarstva. 1780. 8. 160 (Šaf. 101. Slov. Glasnik IV, 3). 5) Kratka summa velikoga Katekizmusa z szpitavanyem i odgovárjanyem mladoszti na navuk vu czaszarszki i králeszki drsanyoj. Sze najde v' Radgoni pri Weitzinger Aloysi 112 str. 8. (Slov. Glasnik IV, 2). 6) Sztároga i nouvoga testamentoma szvéte historie krátka summa na sztári szlovenszki jezik obrnyeni po V. P. Goszpoudi Küzmiés Miklósi, szvetoga Benedeka Fare Dúhovniki, ino Okrogline Szlovenszke Vice-Öspörössa. Z dopüscsenyom Králeszke Vizzoke soule Stamparie. 135 str. 8. (Slov. Glasn. IV, 2. Šaf. 127). 7) Knjiga molitvena za bolnike (Šaf. 142). 8) Molitvena knižica za vsakega kristjana, posebno za Slovence na Vogerskem; pr. Knjiga molitvena, v-steroj se nahajajo razlocne ponizne molitvi, z-dvojim pridavkom, na haszek szlovenszkoga naroda na szvetlost dana. 320 str. 8. (Slov. Glasn. IV, 2. Šaf. 146).

Iz tega se vidi, da je ogerskim Slovincem poleg Števana tudi Niklav Küzmič velike pomembe s svojimi koristnimi knjigami, kterih nekaj je po svoje popravljenih priobčeval pozneje Peter Dainko. O jeziku in o pisateljih teh Slovencev je pisal Raičev Božidar v Napreju l. 1863, v Letopisu Matice Slov. l. 1868: Črtice o Prekmurcih in o njihovem govoru (str. 53—76), pa v Letopisu 1869. II: Prekmurški knjižniki pa knjige (sr. 57—84), kjer za vzgled jezika tega pisatelja po svoje podaja blagovest: „Nedela po novom leti“. Evangelium sv. Mátaja vu II. tali: